

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Милена Шушулова-Павлова, Нов български университет
за приносите на хабилитационния труд и художествено-творческата дейност на

доц. д-р Елена Каралийска-Тръпкова

за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор”
по Камерно пеене към катедра „Класическо пеене“

Вокален факултет на НМА „Проф. Панчо Владигеров“, София,
на основание чл. 3, ал. 1 от ЗРАСРБ

Професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство
(обявата е публикувана в ДВ бр. 82/14.10.2022)

Биографични данни

Елена Каралийска-Тръпкова завършва НМА „Проф. Панчо Владигеров” в класа по пиано на проф. Лиляна Антова. Работи във Вокалния факултет на НМА от 1990 в класовете на проф. Иван Вульпе, проф. Руско Русков, проф. Лилия Стефанова, проф. Мила Дюлгерова, проф. Нико Исаков, проф. Христо Игнатов, проф. Елица Нешевска, доц. Лиляна Жабленска, доц. Констанца Вачкова. Акомпанира на участниците в майсторските класове на Калуди Калудов във Варна и в Чешин (Полша), на проф. Рудолф Кнол – Лятна академия на Моцартеума в Залцбург. Концертира в България, Япония, Холандия, Франция, Кипър, Полша. Интересът ѝ към полската музика е пробуден от сътрудничеството ѝ с известната оперна певица и педагог Мария Фолтин. През 90-те години ХХ в. активно сътрудничи на SPAM (Stowarzyszenie Polskich Artystów Muzyków) като участва в редица концерти, организирани от проф. Мирослав Домбровский. Участва като акомпаниятор в Първия (1991) и Втория (1995) международни конкурси за вокалисти *Станислав Монюшко* във Варшава. Записва със световно известния полски баритон Марчин Брониковски песни и арии за Полското национално радио и *Top Canal* – Варшава. От 2007, след успешно издържан конкурс, Елена Каралийска преподава камерно пеене в НМА. През 2015 защитава докторска дисертация на тема *„Музикално-поетична образност, стилистични и интерпретационни особености в песенното творчество на Станислав Монюшко”*, а от 2017 е доцент по камерно пеене. Издава монография, посветена на песенното творчество на полския композитор Мечислав Карлович. През 2019 с финансовата подкрепа на Република Полша чрез Полския институт в София, издава монография, посветена на вокалното наследство на Станислав Монюшко. Проектът включва и поредица от концерти, отбелязващи 200-годишнината от рождението на Монюшко. В тях участват преподаватели и студенти от НМА, „Проф. Панчо Владигеров”, солисти на Софийска и Варненска опери, НМТ „Стефан Македонски”. През 2022 Елена Каралийска издава монографията *Карол Шимановски. Музикално-поетична образност, стилистични и интерпретационни особености в песенното му творчество*, финансирана също от Република Полша, чрез Полския институт в София. Научен редактор и на двете ѝ монографии е доц. д-р Снежина Врангова. Книгата е част от проект за 140-годишнината от рождението на Шимановски, включващ и концерт-представяне на книгата с участието на студенти от НМА.

Оценка за съответствие с минималните национални изисквания

Група от показатели "А" – минимални изисквани точки: 50

Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор” на тема *Музикално-поетична образност, стилистични и интерпретационни особености в песенното творчество на Станислав Монюшко*. (Диплома №82, издадена 2015) (50 т.)

Общо точки по група А – 50 т.

Група от показатели "В" – минимални изисквани точки: 100

Показател 5. *Водеца (самостоятелна) творческа изява в областта на изкуствата.*

Камерен концерт, „25 години по-късно” с участието на Марчин Брониковски и Елица Нешевска, в рамките на 48-ия международен фестивал *Софийски музикални седмици* (2017), Полски институт). (35 т.); **Камерен концерт** с участието на Габриела Георгиева, Марчо Апостолов, Боян Савов, Никол Раданова. В програмата – арии и песни от Станислав Монюшко и Карол Шимановски (2018), Полски институт. (35 т.); **Камерен концерт-честване** на 70-годишнината на Българския културен институт в Полша (27 октомври, 2022, Кралски театър в музея *Лаженки крулевские*, Варшава) с участието на Марчин Брониковски и естонската виолистка Майрит Мит-Брониковска. (35 т.)

Общо точки по група В – 105 т.

Група от показатели "Г" – минимални изисквани точки: 150

Показател 6. *Публикувана монография, която не е представена като основен хабилитационен*

труд

Каралийска-Тръпкова, Елена. *Карол Шимановски. Музикално-поетична образност, стилистични и интерпретационни особености в песенното му творчество.* София, НМА, 2022, ISBN 978-619-7566-10-9; (100 т.)

Показател 7. Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

Каралийска-Тръпкова, Елена. *Станислав Монюшко. Музикално-поетична образност, стилистични и интерпретационни особености в песенното му творчество.* София, НМА, 2019, ISBN 978-954-92438-8-8; (75 т.)

Показател 9. Статии и доклади, публикувани в специализирани издания в областта на изкуствата.

Каралийска-Тръпкова, Елена. *Вокалната балада в творчеството на Станислав Монюшко – жанрови основи и аспекти на интерпретацията.* В: Алманах на НМА т. 10 (2018), с. 224-240, ISSN 1313-9886. (15 т.);

Каралийска-Тръпкова, Елена. *Станислав Монюшко-майстор на полската вокална композиторска школа.* В: „Музикален логос“, сайт „Галерия на думите“ ISSN 2534-8973. (15 т.);

Каралийска-Тръпкова, Елена. *Станислав Монюшко и българската музикално-изпълнителска традиция.* В: „Музикален логос“, сайт „Галерия на думите“ ISSN 2534-8973. (15 т.);

Каралийска, Елена. *Удоволствието от камерното музициране.* В: Музикални хоризонти бр.7/2019, с. 4-5. ISSN 1310-0076. (15 т.);

Каралийска, Елена. *Авторски концерт на проф. Георги Костов, посветен на неговата 80 годишнина 19.10.2021,* В: „Музикална критика“ сайта на НМА. ISSN 2682-9932. (15 т.)

Общо точки по група Г – 250 т.

Група от показатели "Д" – минимални изисквани точки: 80

Показател 19. Рецензии за реализирани авторски продукти или творчески изяви в специализирани издания в областта на изкуствата. Представени са 11 рецензии по 10 т. (110 т.);

Георгиев, Момчил. *Марчин Брониковски гостува на българска сцена по повод 25 години сценична дейност.* В: Музикален логос, сайт „Галерия на думите“. ISSN 2534-8973. (10 т.);

Георгиев, Момчил. *Премиерни за България песни на Шопен и Шимановски.* В: Музикален логос, сайт „Галерия на думите“. ISSN 2534-8973. (10 т.);

Райчев, Свилен. *Празник на младостта, красотата и таланта в Полския институт.* Сайт на НМА. (10 т.);

Нешевска, Елица. *Концерт по случай полското председателство на Вишеградската четворка.* В: Музикален логос, сайт „Галерия на думите“. ISSN 2534-8973. (10 т.);

Кехлибарева, Албена. *Изложба-концерт – 200 години от рождението на Станислав Монюшко.* В: Музикален логос, сайта „Галерия на думите“. ISSN 2534-8973. (10 т.);

Георгиев, Момчил. *Перли на мелодичната инвенция.* В: Музикален логос, сайт „Галерия на думите“. ISSN 2534-8973. (10 т.);

Караянкова, Велизара. *Концерт, посветен на 200-годишнината от рождението на Станислав Монюшко и 120-годишнината от рождението на Панчо Владигеров.* В: Музикален логос, сайт „Галерия на думите“. ISSN 2534-8973. (10 т.);

Караянкова, Велизара. *Полският дух, подкрепен от български потенциал.* В: Музикален логос, сайт „Галерия на думите“. ISSN 2534-8973. (10 т.);

Райчев, Свилен. *Камерен концерт на световноизвестния баритон Марчин Брониковски, българското сопрано Елица Нешевска и пианистката Елена Каралийска-Тръпкова в Никозия, Кипър, по повод 1-ви ноември, ден на народните будители.* В: Музикален логос, сайт „Галерия на думите“. ISSN 2534-8973. (10 т.);

Жекова, Лилия. *Вечер, посветена на Карол Шимановски.* В: сайт <http://musicology-bg.com/> ISSN 2534-9279. (10 т.);

Станчева, Калина. *Един прекрасен музикален миг в сърцето на Варшава.* В: сайт <http://musicology-bg.com/> ISSN 2 534-9279. (10 т.)

Общо точки по група Д – 110 т.

Група от показатели "Е" – минимални изисквани точки: 120

Показател 22. Участие в национален научен, образователен или художественотворчески проект. Представен е един проект (15 т.)

Показател 23. Участие в международен научен, образователен или художественотворчески проект. Представен е един проект (20 т.)

Показател 24. Ръководство на национален научен, образователен или художественотворчески проект. Представен е един проект (30 т.)

Показател 25. Ръководство на международен научен, образователен или художественотворчески проект. Представени 4 проекта като ръководител по 40 т. (160 т.) И четирите проекта са финансиран от Република Полша чрез Полския институт в София: **Проект Камерен концерт**, отбелязващ 30-годишнината на Вишеградската четворка и полското председателство на ЕО (2020). (40 т.);

Проект Станислав Монюшко – това е моята година!, (2019) (40 т.); **Проект Концерт с полска музика** (2021), (40 т.); **Проект**, отбелязващ (2022) 140-годишнината на Карол Шимановски. (40 т.);

Общо точки по група Е – 225 т.

Представената дейност е приносна и качествена. Тя е достатъчна за защита на академичната длъжност „професор по камерно пеене“ в ПН 8.3. Музикално и танцово

изкуство.

Изследователска (творческа) дейност, резултати и приноси

Художествено-творческа дейност. Подчертаният интерес на доц. д-р Елена Каралийска към камерно-вокалното творчество на полските композитори е основа на нейната дейност и като пианист, и като публицист. Произведенията на Шопен, Монюшко, Карлович, Шимановски, Лютославски, Тадеуш Берд в периода 2017-2022, заедно с Марчин Брониковски, с Габриела Георгиева, Елица Нешевска, Марчо Апостолов, Жана Костова, Илиана Генева, Радостина Павлова, Боян Савов, Красена Велкова, Моника Зашева, Николай Желязков, с настоящи и бивши студенти от класа ѝ по камерно пеене, осъществяват (в рамките на различни музикални събития и форуми) поредица от прояви, предимно с международен характер и финансирани от Полския културен институт и Полското правителство.

Приносителите в нейните концертни прояви са: първи изпълнения на вокални произведения; популяризиране на вокалното творчество на гореспоменатите полски композитори пред българската аудитория; създаване на мост между двете култури чрез изпълнения на произведения от полски и български композитори; запознаване със спецификата на изпълнение на оригиналния полски език; популяризиране извън пределите на България на творчеството на българските композитори (Панчо Владигеров, Георги Златев-Черкин Черкин, Веселин Стоянов, Иван Маринов, Вера Баева, Георги Костов); популяризиране от чуждестранни изпълнители на творчеството на български композитори. Работата над поетичните текстове, разкриването на нюансите в произношението на полския език е сложна и отговорна задача, която Елена работи в дълбочина. Доказателство за това са и топлите думи на благодарност към изпълнителите, отправени от изпълняващия длъжността директор на Полския институт г-жа Ивона Якушко-Дудка. Участието на доц. Каралийска в четири издания на престижния международен фестивал *Софийски музикални седмици* (в споменатия период) е висока оценка за професионалната ѝ дейност. В програмите на тези камерни концерти неизменно присъстват творби от полски композитори.

Публицистична дейност. Освен добър пианист, Елена Каралийска е и активен публицист и има чудесно перо. С публикуването на монографията *Карол Шимановски. Музикално-поетична образност, стилистични и интерпретационни особености в песенното му творчество* се отбелязва 140-годишнината от неговото рождение. Камерно-вокалното наследство на Шимановски е важна част от цялостното му творчество. Трудът е първи по рода си в България. В представянето ѝ с концерт (20 юни 2022) в залата на Полския институт в София, Каралийска включва песни от почти всички вокални цикли на композитора, които не са известни и са първи изпълнения у нас. Пресъздаването на произведения, обхващащи целия творчески път на даден композитор, е изключително предизвикателство пред изпълнителя. Разкриването на еволюцията във възгледите на автора, подчертаването на стиловите особености, на разликите при използването на музикалните и изразните средства е път към израстването на всеки изпълнител. Премиерните изпълнени песни от Шимановски представят подобаващо монографията пред българската публика.

Приносни моменти: В монографията песенните цикли на Шимановски са анализирани в стилистичен и интерпретационен аспект естетическите и поетичните интереси на композитора, интерпретацията и работата върху музикалния и словесния текст, формулирани на базата на дългогодишния изпълнителски и педагогически опит на автора. Приносен момент е също историографското проследяване на изпълненията на вокални произведения на Шимановски в България от български певци и откриването на нови документални свидетелства за преплитането на творческите пътища на двама от класиците на българската музикална култура – Панчо Владигеров и Любомир Пипков с този на Карол Шимановски. Към труда са приложени транскрипции и превод на български език на някои от най-известните песни на Шимановски. Целта е те да послужат на изпълнители и педагози.

Интересен и приносен момент от дейността на Елена Каралийска е **честването на 200-годишнината от рождението на Станислав Монюшко**, където тя е ръководител на проект, отново финансиран от Република Полша чрез Полския институт в София. Проектът включва 4 събития: Камерен концерт, проведен на 7 май 2019; Камерен концерт-представяне на книгата *Станислав Монюшко* в рамките на 50-то издание на международния фестивал *Софийски музикални седмици* (21 май 2019), Полски институт; Камерен концерт с песни на Монюшко, проведен на 14 септември 2019 в рамките на международния фестивал *Via Pontica* – Балчик; Камерен концерт – закриване на документалната изложба *Станислав Монюшко – Това е моята година!* (4 ноември 2019).

Учебна и преподавателска дейност

Педагогическата дейност на Елена Каралийска е увенчана с успехите на нейните студенти. В периода 2017-2022 имат спечелени 11 отличия: **Емили Разбен** – Трета награда на международния песенен конкурс *Франц Шуберт*, гр. Русе (2017); **Боян Савов** – Трета награда на конкурса за камерно пеене *Панчо Владигеров*, гр. Шумен (2018); **Живко Добрев** – Трета награда на XIII Международен конкурс за изпълнение на немска и австрийска музика *MAGIC*, гр. Бургас (2019); **Мария Славова** – Първа награда на Първия *Академичен Песенен конкурс* (2019), НМА, гр. София; **Мария Чавдарова** – Втора специална награда за дуо – пеене и пиано на Първия *Академичен Песенен конкурс* (2019), НМА, гр. София; **Моника Зашева** – Първа награда на Международния конкурс *Балканска романсиада*, гр. София (2020) и Втора награда на международния песенен конкурс *Франц Шуберт*, гр. Русе (2021). Докторантът от Китай **Сонг Це** печели Първа награда на конкурса *Балканска романсиада* (2021). **Ли Дзяхуей** печели Първа награда на *Балканска романсиада* (2022). Отличия от Третия Академичен конкурс *Парашков Хаджиев* (2022) притежават **Моника Гергова** (Първа награда) и докторантът от Китай **Сима Чи** (Трета награда). **Моника Гергова** е носител и на Втора награда от Първия международен конкурс „Йохан Себастиан Бах“, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ гр. Пловдив (2022). Елена Каралийска осъществява концертни изяви на своите студенти в НМА и в различни градове в България. Обогаत्या репертоара на своите възпитаници с непознати до този момент в България произведения от Монюшко, Карлович, Шимановски, Тадеуш Берд, Ралф Вон Уйлямс, Ленард Бърнстейн, Джон Дюк, Томас Ф. Дънхил, и така доц. Каралийска разширява кръгозора на младите певци.

Административна и обществена дейност

Творческото сътрудничество с Марчин Брониковски на Елена Каралийска продължава вече 30 години. Резултат са поредица от концерти: 26 май, 2017 г. (събитието е осъществено в рамките на 48-мия международен музикален фестивал *Софийски музикални седмици*), концерт в Никозия (Кипър) съвместно с Елица Нешевска (2019), концерт в залата на Кралския театър в музея *Лаженки крулевские* във Варшава (27 октомври 2022), посветен на 70 години Български културен институт. През 2019 доц. Каралийска е поканена за участие в състава на международното жури на Втория международен младежки фестивал *Славянски звън* в гр. Варна. Каралийска участва и в международната проява, организирана по случай Полското председателство на Вишеградската четворка с концерт на 5.11.2020 в Полския институт със солисти Радостина Павлова и Марчо Апостолов. През 2019 Елена Каралийска участва в редица концерти, по случай 120-годишнината от рождението на Панчо Владигеров: концерт, включен в програмата на *Мартенски музикални дни* гр. Русе (31 март, 2019), в концерти във Варна, Балчик, София. Доц. Каралийска е ръководител на проект, свързан с участие на студенти в *Майски музикални дни* в Кюстендил, посветен на 100-годишнината на НМА „Проф. Панчо Владигеров“. Организира, ръководи и участва в проект за концерт с полска музика, посветен на вековния юбилей на академията, осъществен със съдействието на Полския институт в София на 1 декември 2021.

Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

Нямам.

Становището може да завърши със следната оценка:

Въз основа на всичко посочено по-горе, както и на направените изводи върху предложените научна, приложна и преподавателска дейност на доц. д-р **Елена Каралийска-Тръпкова**, имайки предвид нейната активност, приносния характер на предложените преподавателски и научни изяви и мащабът на международните й активности и тяхното качество, **давам своята положителна оценка** и предлагам на уважаемите членове на Научното жури по конкурса за „професор по камерно пеене“ в ПН 8.3. Музикално и танцово изкуство, да предложат на съответния Факултетен съвет на НМА да избере доц. д-р Елена Каралийска-Тръпкова за академичната длъжност „професор“ според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

Дата 18.01.2023.

Подпис:

Проф. д-р Милена Шушулова-Павлова